

Horsens Museums bemærkninger til ansøgning om nedrivning af bygning 1, Ellingvej 38. Byggesag 02.34.02-P21-1188-19

Bygningen, der udgør stuehuset i en tidligere firlænget gård, er opført i 1860 (BBR). Bygningen fremstår i blankmur af gule sten over en muret sokkel af kløvet kamp. Et terrænfald betyder, at bygningen har lav sokkel til havesiden, mens den til gårdsiden er høj med plads til kælderens vindues- og dørhuller. Vinduerne er store énrammede. Sadeltaget er beklædt med eternit og i tagryggen ses en enkelt skorstenspipe i blankmur.

Museet vil gerne gøre opmærksom på, at gården er beliggende i den sydøstlige udkant af landsbyen Elling. Elling regnes som en af kommunens bedst bevarede ikke udskiftede landsbyer og er udpeget som værdifuldt kulturmiljø i Kommuneplan 2017.

Uddrag fra *Kulturmiljø i Vejle Amt 2005, Horsens Kommune*, der danner grundlag for Kommuneplanens udpegninger:

... I kommunen findes efterhånden kun få velbevarede landsbyer, der næsten er friholdt for nyere bebyggelsesudvikling og vejanlæg, fx Over og Neder Ustrup, Elling, Aggestrup, Meldrup og Blirup. Andre steder er det kun fragmenter af fælleskabstidens landbrug, der er tilbage... (s. 59).

Elling landsby nævnes første gang 1234. Elling er en centralt beliggende, agerorienteret vejforsteby med reguleret toftestruktur. I 1683 bestod Elling af seks gårde, der alle lå tæt op ad hinanden på den nordlige side af bygaden, hvoraf de fire fortsat kan ses som markante firlængede gårde med vognporte beliggende helt ud til bygaden. Reguleringen af gårdstørrelserne blev formentlig iværksat i perioden 1570 til 1767, da Elling hørte under kronen, som en del af Skanderborg vildtbane og rytterdistrikt.

Mellem 1683 og 1780 skete imidlertid en række gårddelelser, så Elling kom til at bestå af ti gårde. De nye gårde blev anlagt på den sydlige side af bygaden. Landsbyen blev stjerneudskiftet i 1781 og kun en gård og et hus blev udflyttet. Udskiftningsformen er velbevaret i vejforløb, diger og levende hegn og mange fine ejerlavsdiger er bevaret.

Ved auktionen af ryttergodset i 1767 på Skanderborg Slot blev tre af de ti gårde solgt som fæstegårde til den nyoprettede hovedgård Tammestrup. De øvrige syv havde en slags selvejerstatus forinden og købte deres jord efter auktionen. I 1773 brændte otte af byens gårde.

Find os

Kultur og Medborgerskab
Horsens Museum, Arkæologi
Fussingsvej 8
8700 Horsens

Kontakt os

Telefon:
76 29 29 29
Hjemmeside:
www.horsensmuseum.dk

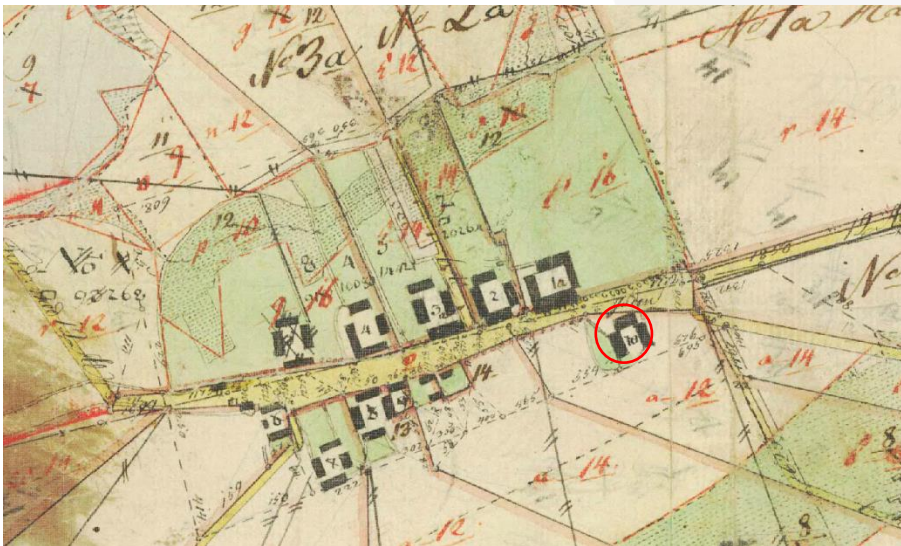
Følg os

 [Facebook.com/endelafflokken](https://www.facebook.com/endelafflokken)
 [linkedin.com/company/horsens-kommune](https://www.linkedin.com/company/horsens-kommune)

Horsens Kommune

I 1795-96 fik de trefæstegårde også selveje. De andre ni gårde ligger stadig udflyttet og samlet om bygaden. En del af byen brændte i 1911, men flere af de store, solide bygninger i østjysk bindingsværk eller med kampestensmure overlevede, og står der endnu. Øvrige bygninger er præget af nybyggeriet efter 1911. I byen findes en nedlagt brugsforening og et andelsmejeri, opført 1886 og ombygget i 1930'erne. 1911 fik Elling privat fælles vandværk og et elektricitetsværk, som senere er ændret til privatbeboelse. Den østlige del af ejerlavet gennemskæres af motorvej E3. På den anden side mod Elling Skov findes flere overpløjede gravhøje, en bevaret vildtbanesten og en inddiget fægang ind til skoven.

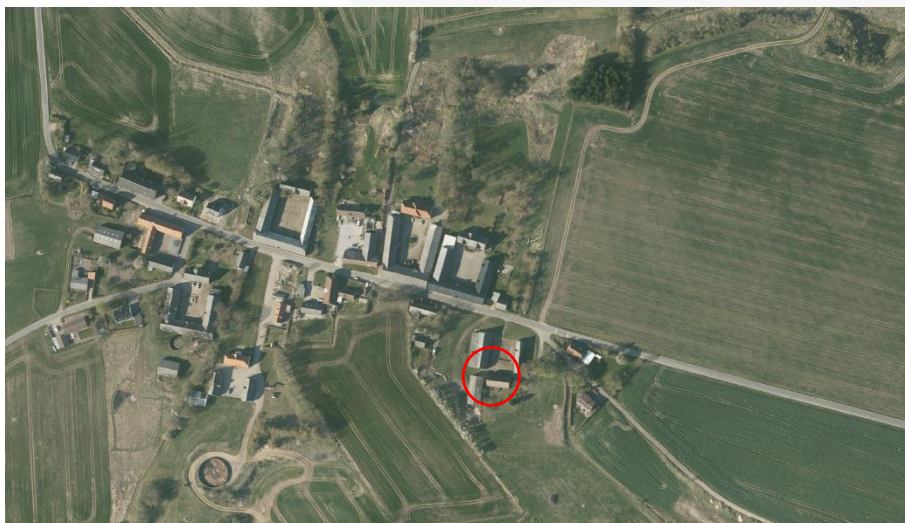
Sårbarhed: Kulturmiljøet er særligt velbevaret og meget sårbart overfor ændringer i arkitektur, bebyggelsesstruktur, hegn, diger, veje, fægang og omgivelser. Gravhøjene er sårbare overfor terrænændringer og slørende beplantning. (s. 96f).

1817

Ca. 1870

2018

Nedrivninger er definitive, med indvirkning på det lokale kulturmiljø. I landsbyen Elling har der indenfor de seneste 10 år været flere nedrivninger, hvorved bygningsmassen i to af de store gårde er blevet reduceret. Museet vil gøre opmærksom på, at bygninger i kulturmiljøet ikke kan ses som et enkeltelement, men derimod som en del af en helhed.

Netop det velbevarede kulturmiljø i Elling var en væsentlig grund til, at Horsens Museum og Kulturmiljørådet for Vejle Amt i 2005 begge henstillede til, at der blev udarbejdet en bevarende lokalplan for Elling foranlediget en nedrivnings sag på samme adresse.

Der er ikke udarbejdet en bevarende lokalplan for Elling. Museet vil henstille til, at Horsens Kommune er opmærksom på, at nedrivningen vil betyde, at endnu et element i landsbyen Elling vil forsvinde og dermed svække kulturmiljøet.

Museet er ikke bekendt med årsagen til ønsket om nedrivning. Skulle det komme til nedrivning, vil museet opfordre til, at kommunen sikrer sig, at kommende aktiviteter på matriklen er overensstemmelse med den stedlige landsbystruktur og byggeskik, og man dermed arbejder aktivt for at styrke landsbymiljøet.

Med venlig hilsen

Frederik Callesen
Museumsinspektør
Telefon: 76 29 23 65